

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Cap. III. De peccatis capitalibus in specie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

imperfecti : quia hoc posterius, non est com-
mune absolute & simpliciter, sed tantum secun-
dum quid, v. *Sanch. 1. mor. c. 5. Bon. de peccatis*
2. q. 3 p. 5.

Resp. IV. Peccatum, vel opus indifferens habens mali speciem, transit per accidens in mortale, si ruina per illud proximo causanda sit mortalis. Ratio, quia tali operi superadditur aliquid graviter repugnans charitati. v. *Alfons. scandalo & Fill. 1. 21. c. 6. q. 10. n. 212.*

Resp. V. Veniale, vel opus indifferens, transit in mortale, ratione periculi incidendi in mortale, quando quis sine sufficiente cautela, aut necessitate aliquid facit, per quod veniat in mortale, ac proximum periculum peccandi mortaliter, quia talis salutem animæ contemnit, cum ratione probabili ejus periculo temerè se exponat. Unde in confessione explicanda est species peccati, cujus periculo se objecit, quia eodè genere peccati peccavit. Proximum autem periculum censetur, quod frequenter homines similis conditionis in peccatum mortale inducit.

CAPUT III.

De Peccatis capitalibus in specie.

DUBIUM I.

Quid sit Superbia, & quale peccatum?

Resp. I. Superbia est appetitus inordinatus propriæ excellentiæ : mortalis ex genere suo, & sit consummata & perfecta, id est, si quis ita excellere

cellere appetat, ut DEO, Superioribus, eorumque legibus subjici nolit. Imperfecta tamen, quæ quis subjici non renuens iis, quibus debet, & in suo tantum affectu sele magnificat, est tantum veniale, ut docet *Cajet. Eccl. V. superbia*, quia sine Dei & aliorum despectu, plus justo se effere, non est gravis inordinatio; esset tamen gravis, si fieret cum notabili aliorum contemptu, complacendo in aliorum abiectione.

Resp. II. Filiæ superbiæ sunt tres. 1. Est Præsumptio, quæ est appetitus aggrediendi aliquid supra vires. Est communiter veniale tantum; fit tamen mortale, si damnum Deo, aut proximo afferat, v. g. si præsumas jurisdictionem Ecclesiasticam, potestatem ordinis sacri. Item officium Medici, Advocati, Confessarii, &c. sine debita peritia, *Less. l. 3. c. 2. d. 3. Et supral. 4. t. 3. d. 9.*

2. Est Ambitio, quæ est inordinatus appetitus dignitatis, & honoris non debiti, vel debiti majoris; ut si ambias Beneficium, vel officium, quod es indignus; vel illicito modo & medio, v. g. per simoniam. Est per se peccatum veniale; fit autem mortale, vel ratione materia, ex qua vel ratione medii, per quod honor quaeritur, vel ratione damni, quod proximo infertur. Denique si moderate honor appetatur ob honestum finem, erit actus magnanimitatis, ut docet *Laym.*

3. Est Vana gloria, scilicet cupiditas inanis gloriæ; cujus finis est manifestatio inordinata propriæ excellentiæ, sive veræ, sive fictæ. Dicitur, *vana*, quando quaeritur ex re mala, falsa, aut

ficta; aut quæ non est digna gloria, vel non tanta; ut ex opibus, nugis, &c. aut apud eos, qui non bene de re judicant, aut sine debito fine. Est peccatum per se veniale, mortale sæpe per accidens, ut dictum de ambitione. Imo ut contra *Anglum* recte docet *Sylv. Navar. ca. 17. c. 1.* Est tantum veniale res etiam sacras principaliter facere ob gloriam vanam, v. g. concionari. Porro per vanam gloriam dupliciter peccatur, juxta *D. Thom. 1. 2. q. 13. 1.*

1. Directè idque vel per verba: estque Jactantia: quæ est venialis per se, si sit de re bonis, v. g. jejunio, oratione, &c. etsi per accidens sæpe ratione damni sit falsa, fiat mortalis, ut etiam 1. Si quid dicat contra gloriam Dei, ut *B. zech. 28. Deus ego sum* 2. si prorumpat in contumelias, v. g. Non sum sicut cæteri hominum, &c. ut & hic. 3. ex fine malo. 4. si cum notabili damno proximi fiat. 5. si de re moraliter mala: quia approbatio operis, eandem cum illo speciè habet (quæ proinde in confessione debet exprimi, saltem quando cum jactantia de peccato conjuncta fuit complacentia ejusdem. Quod addo, quia si absque ea fuit, *Navar. Palau. & Dianatom. 2. tract. 4. R. 116.* docent contra *Sanch. Lopez, Rodrig. &c.* non necessario explicari. v. *Card. de Lugo d. 16. n. 267.*) vel per facta, quæ si vera sunt & aliquid admirationis habent, dicitur Inventio novitatum, hæc enim solet vultus admirari, ut peregrinas vestes, opiniones, &c. mortale, si notabiliter corrumpat juventutem, vel mores. Si vero facta falsa sint, est Hypocrisis, v. g. si

v.g. si quis boni aliquid faciat ut videatur bonus, et si non sit: quæ ex se venialis est, nisi sit cum injuria vel contemptu Dei & proximi. 2. Indirectè, in quantum quis altero non vult esse minor. Quod fit quadrupliciter. 1. Per intellectum, & est Pertinacia, quâ quis nimis tenaciter adhæret suæ sententiæ: quæ est mortalis, si oppugnetur veritas magni momenti, vel si sit conjuncta cum periculo tertii, v.g. si medicus cum periculo ægroti maneat in sententia: Per voluntatem, & est Discordia: quâ peccatur mortaliter, quando est circa bonum Dei, vel proximi, in quo debent esse concordēs. 3. Per verba, & est Contentio, quæ est mortalis, quando animo contradicendi altercaris circa veritatem pertinentem ad fidem, vel salutem animæ, aut corporis. 4. Per facta, dum quis non vult exequi quod debet, & est inobediencia. *vid. Baldell.*

Resp. III. His tribus superbiæ filiabus respondet Pusillanimitas, qua quis nimium sibi diffidens, detrectat honores, gloriam, vel officium, quo dignus est: veniale est ex genere suo, si mortale, si detrectes, ad quod teneris sub mortali. *v. Less. l. 3. c. 2. Lay. l. 3. s. 5.* Ex dictis resolvuntur sequentes Casus.

I. Audiens laudem alterius, vel suam, de re mortaliter mala, peccat mortaliter, si approbet, suspiciat, admiretur ut laude dignum. *Sancho. Bald. d. 29. l. 3.*

II. Vituperans alium ad vindictam non sumptam, aliudve grave malum, vel peccatum commissum, v.g. fornicationem, peccat mortaliter, quia

quia est species jactantiæ, & est cum approbatione peccati & occasio committendi. *Ibid.*

III. Inducens in civitatem novos habitus, & prævidens, quod suo exemplo moralem necessitatem imponat aliis, ut sumptus faciant supra vires, & postea non possint alere quos debent, vel creditoribus non satisfacere, peccat graviter. *Baldel. l. c.*

IV. Exornare se nimium ex animi levitate, vel vanitate, per se tantum est veniale. *Ibid.*

V. Simulare sanctitatem cum voluntate non habendi, mortale esse dicit. *Bald. l. c.*

VI. Simulare improbitatem est peccatum, quia est mendacium & quidem scandalosum, potest esse mortale. Neque id fecerunt Sancti, nisi faciendo id, quod ex se est indifferens, & permittendo ab aliis accipi, ut signum improbitatis, cum tamen nec ex natura sua, nec ex eorum intentione esset tale.

DUBIUM II.

Quid Avaritia?

Resp. I. Est inordinatus appetitus temporarium. Unde ex hoc, & regula supra tradita, de peccato mortali, *resolves sequentes Casus.*

I. Est ipsa ex genere suo venialis.

II. Cum verò eò excrescit, ut ejus causa divinas leges prævaricari non dubites, fit mortalis.

III. Prodigalitas, quæ opponitur avaritiæ, & confi-

consistit in defectu conservandi, & excessu erogandi, est ex genere suo venialis: levior, quam avaritia, quia minus abicit à virtute liberalitatis. Interim mortalis fit, si libetis, & uxori pauperem crees; si impotentem te reddas ad solvenda debita, si profundas bona Ecclesiastica, piis causis obnoxia, v. Less. l. 2. ca. 47. d. 8.

Resp. II. Filix Avaritiæ sunt sequentes.

I. Obduratio cordis, (contra misericordiam) egenis & pauperibus non compatiendo, eos oburgando, debita dure nimis exigendo, quando creditor non est solvendo, &c. Hæc aliquando peccari potest mortaliter, quando præceptum elemosynæ vel charitatis urget & tamen ex tali duritia non subvenitur. Navar. ca. 27. Tol. l. 8. ca. 26. v. *discreta de charitate proximi.*

II. Inquietudo cordis, hoc est, vehemens, & inordinata applicatio mentis ad acquirendas, vel conservandas divitias, cum inani & vano timore, ne non acquirantur vel perdantur. Est mortalis, quando retrahit à spiritualibus, vel aliis, ad quæ ex præcepto gravi obligamur, (v.g. auditione Missæ) vel inducit superfluum timorem, & ex hoc diffidentiam erga Deum. Venialis est, si sit de re bona, sed tempore vel loco indebito; v.g. de familia, messe, vindemia, quando quis est in templo, vel vacandum est Deo, S. Thom. 2. 2. q. 15. a. 5. Regim. l. 2. c. 2. q. 3. Escob.

III. Violentia mortalis est, quando est injusta, & circa materiam gravem.

IV. Fallacia sive dolus in verbis: potest esse mortalis, ratione finis, vel mediolorum.

X 3

V. Fraus,

V. Fraus, siue dolus in facto. Est mortale in genere suo, contingitque multipliciter in contractibus, tam ratione materiæ (v.g. si ea vitium habet, vel non sit qualis existimatur) quam ratione pretii, *Navar. c. 23. Tol. l. 8. c. 47. Ezech.*

VI. Proditio, quæ est deceptio contra fidem datam; aut debitam, in damnum illius: mortalis est ex genere suo. Contingit ferè tripliciter.

1. Circa personas; quomodo Judas Christum, Dalila Sampsonem, prodidit.
2. Circa res, vel immobiles (ut si miles manifestet hosti modum capiendi arcem) vel mobiles, ut si pecuniam, vestem, &c. cuiuspiam absconditam proditori ostendas.
3. Circa secretum; vel sibi commissum revelando, (quod est contra fidelitatem & iustitiam, si quidem promissum fuit; quia est pactum onerosum, ut docet *Card. de Lugo. d. 14. num. 139.* & quidem mortale, si prævidere possit inde futurum notabile aliorum damnum, vel discordiam; aliàs veniale) vel alienas literas aperiendo, & legendo. Quod postremum si fiat, ideo, ut sciat secreta alterius, est Curiositas; & si sit in re gravi, per se est mortale: quod quia communiter ante apertionem nescitur, communiter esse mortale, docet *Tol. l. 8. cap. 45. Bald. del. l. 3. d. 11. Nav. c. pen. d. 6. de penit. Mol. Laym. l. 3. t. 3. p. 1. cap. 4.* [qui addit, eum, qui dolosè alienas literas aperit, & legit, cum alterius injuria vel damno, crimen falsi committere.] Dixi per se esse mortale; quia per accidens potest esse veniale, vel nullum, si legitima autoritate, iusta ex causa fiat, unde *resolunt. in casibus seq.*

I. Lite-

I. Literas alienas aperire, & legere, sæpe non est peccatum, si probabiliter scias, scriptas esse in tuum injustum damnum, vel in injuriam tuam cedere, quam intendas avertere; quia potes tibi consulere. Sic Princeps potest aperire literas, non tantum hostium, sed etiam aliorum, quæ tempore belli, ex locis finitimis hostium veniunt. Item ministri publici, quoties bono publico necessarium esse judicant. *Navar. c. 18. Reg. l. 24. n. 60 Escob. Card. de Lugo d. n. 148.*

II. Communiter etiam peccatum non est, si consensus expressus habeatur ejus, à quo, vel ad quem mittuntur, (neque lex specialis vetet. *Card. de Lugo l. c.*) vel tacitus saltem; ut si facias sub ratihabitione, confidens rationabiliter, habitum iri ratum. Ita *Escob. ex Navar. Regim. &c. l. c.*

III. Superior Religiosus, literas suorum subditorum, (dummodo non mittantur ad superiorem majorem, vel talem, quem statuta eximant, nec ab eo veniant.) licite aperit, & legit; sive ex Religionis statuto, aut consuetudine; sive ex suspitione probabili, quod mali aliquid contineant, v. *Escob. Peirinum de relig. 2. 1. q. 2. cap. 1. Dian. p. 5 2. 6. R. 55.*

IV. Nec est peccatum, si necesse sit, vel expediat ad injuriam alteri imminuentem avertendam; dummodo non plus legatur, quam ad eum finem necesse est. *Card. de Lugo l. c.*

V. Qui aperit & legit, existimans non contineri res magni momenti, venialiter tantum peccat. *Card. de Lugo, l. c.*

VI. Si literas ab alio dilaceratas, & in publicum à domino abjectas, recolligas, & junctis partibus legas, ex sola curiositate, peccatum veniale est: nullum autem, (per se) si, ut ex illa notitia tibi provideas: quia quod pro delicto habetur, in usum suum convertere licet. *Baldel. in S. Anton. & Rosel. Sylv. Remptio. q. 17. Laym. l. 3. s. 5. t. 3. p. 1. ca. 4. num. 4. Dian. tom. 2. t. 6. m. 1. R. 55* Rectè tamen notat *Laym. l. c.* talem ex curiositate teneri, non manifestare secretum eius contentum si damnum inde cujuscumque provenire possit, imo (addit) revelans ejusmodi secretum [cujus notitiam etiam justè acquisivit] contra justitiam peccabit, si intelligat, audientes eam notitiam usuros, ad damnum injustè inferendum. *Laym. l. c.*

Dixi I. à domino projectas: quia si vel ab alio projectæ [domino inscio] vel ab ipso meto casu perditæ fuerint, non licet legere.

Dixi II. In locum publicum: quia si in ignem vel fornacem v. g. projectæ sint, ut comburantur, peccas, si extrahas. & legas, v. *Card. de Lugo d. 15. num. 150.*

Dixi III. Per se: quia fieri potest, ut ea contentæ neantur, quorum lectio sit perniciofa.

VII. Qui furtivè scripta alterius secreta, ipso invito legit, peccat. Et 1. quidem peccato curiositatis; etsi faciat animo discendi, & sine suspitione damni. 2. Injustitiæ: quia quisque habet jus secreti in suis scriptis, quæ aliis non vult esse communia. *Navar. cap. 15. Mol. tom. 5. d. 26. m. 2. Regm. l. 24. cap. 6. num. 119.* potestque aliquando esse

esse mortale, si nimirum fiat cum notabili damno: vel alter valde cupiat esse secreta, gravissimeque sit laturus. *Bald. d. 13. v. etiam Card. de Lugol. c.*

VIII. Quicumque secretum violat absque iusta causa, cum alterius damno: vel qui literas alterius injustè, aperit, ex quo damnum alteri sequitur, tenetur ad restitutionem. *Bon. d. 2. de rest. q. 1. l. p. 1. Truh. l. 7. cano. d. 32.*

DUBIUM III.

Quid Luxuria?

Resp. Est appetitus inordinatus venereorum, quorum usus cum ex natura sua institutus sit ad conservationem generis humani, quod est magnum bonum hominum, & externum Dei, proinde qui abutitur, lædit Deum & homines. Est mortalis ex genere suo. *v. supra l. 3. t. 4. ca. 2. & l. 5. c. 1. d. 2.*

Resp. II. Filia Luxuriæ, quæ eam plerumque sequuntur, sunt octo: quatuor ex parte intellectus: & quatuor ex parte voluntatis.

1. Cæcitas mentis: cum quis aded est additus turpitudini, ut de coelestibus non cogitet.

2. Præcipitatio, quâ quis ex eadem causa, sine consilio operatur.

3. Inconsideratio: quando in modo delinquit, inconsideratè agens, quæ statum vel personam dedecent.

Y 7

4. In-

4. Inconstantia; quando quis ex eodem affectu voluptatum à piis propositis mox deficit.

5. Amor sui; talis enim homo ob voluptatem ipsum finem suarum actionum facit, non Deum.

6. Odium Dei: lascivus enim solet à rebus divinis abhorrere, imò ab ipso Deo, tanquam peccatorum vindice.

7. Affectus presentis sæculi: amor enim voluptatum carnalium ita animum afficit, ut subinde etiam beatitudini æternæ paratus esset renuciare, si presentibus frui permetteretur.

8. Horror futuri sæculi; quando voluptatibus immersus, mortem inordinatè timet, & de ea nolens cogitare, vitam illicitis mediis propagandam audit, &c.

Priores quatuor sunt mortales, quando finis ultimus in Creatura ponitur: vel præceptum aliquod Dei graviter obligans, præmittitur. Posteriores quatuor, sit plenus si voluntatis consensus, per se sunt mortales, ex indeliberatione, vel alia actuum imperfectione, sæpe veniales. *Esob. & Baldell. ll. cc.*

DUBIUM IV.

Quid Invidia?

Resp. Est tristitia de alterius bono, prout illud est diminutivum propriæ excellentiæ, ita ut hæc directè sit contra charitatem, hæc enim gaudet de bono proximi, quod invidia destructum optat; vel non destructum dolet. *Vnde resolves,*

Leff

I. Est ex genere suo mortalis : & gravissima quidem , atque in Spiritum S. si sit de ipsa gratia, vel auxilio Dei.

II. Filiz similiter ex genere suo mortales sunt, ac numerantur hæ : 1. Odium , de quo supra. 2. Detractio, de qua *in prac.* 8. 3. Gaudium in malis proximi. 4. Sufurratio, quæ est oblocutio mala de proximo, ad tollendam amicitiam ipsius cum aliis, quam proinde sufurro restituere tenetur, & iterum reconciliare , non secus ac detractor famam, *v. in prac.* 8.

III. Si tristitia sit de bono alterius , in quantum ex eo tibi vel aliis times nocumentum , v. g. inimicus tuus est evectus ad officium , ut tibi facilius possit nocere, non est invidia sed timor, qui per se non est peccatum , nisi sit inordinatus. *Laym. l. 3. t. 3. c. 10.*

IV. Si tristitia sit ex eo, quod nobis desit bonum, quod alter habet, ita tamen , ut illud alteri non discupiamus, non est invidia, sed æmulatio, seu zelus : qui si est circa bonum honestum , est laudabilis, si autem circa temporalia , interdum est veniale ; ut si bonum dolenti sit improporcionatum, quale esset, si rusticus doleret se non esse Regem. *Laym. l. 3. t. 3. cap. 10. num. 2.*

V. Si tristitia est ex bono alterius, in quantum ille est indignus, non est invidia, sed indignatio ; quæ non est peccatum : erit tamen , & quidem mortale, si vel Dei providentiam arguat, (estque blasphemia) vel si ita afficiat , ut dicat homines ad malum imitandum. *Cajus. Laym. l. 6.*

VI. Si

VI. Si doleas, quod a'ter tibi æqualis, vel non multum inæqualis, in excellentia crescat, ita ut fiat superior & ipsum incrementum excellentiæ apprehendas, ut tibi malum, est propriè dicta invidia: invidus enim dicitur, quod non sit videns, quia bona alterius sine tristitia videre non potest. *Bald. d. 29. l. 3.* & sic peccare solent, 1. Ambitiosi, & qui ex re aliqua quaerunt gloriam, quam cum in eo ponant, ut in illa re sint soli, ac singulares, dolent & tristantur, si alii accedant. 2. Pusillanimes, quibus cum omnia videantur magna, quo vis bono alterius putant minui suum: sic mulieres v.g. facillè apprehendunt, ac dolent, se superari bono alterius, v.g. modestate. 3. Senes respectu juvenum, & quicumque aliquid difficulter obtinuerunt, quod alii facillè consequuntur, *Bald. loc. cit.*

VII. Qui in adversis suis, vel ob aliorum prosperitatem, optat se non fuisse natum, vel se brutum animal factum fuisse, vel diem esse maledictum, quo natus est, vel alterum primò vidit, aut conjugem accepit, si tantum intendat maledicere irrationali creaturæ, v.g. diei (sive sit natiuitatis, sive conjugii) qui tot mala culpæ, vel pœnæ protulit, videtur esse tantum ventale (aliquando etiam nullum, ut Jobi) si autem deliberatè intendat optare malum homini, sive sibi, sive alteri, illo die natis, vel conjugatis, mortale est. *Escob & Mar-*

chari man, cap. 3.

DUBIUM V.

De Gula.

ARTICULUS I.

Quid sit Gula?

Resp. Ea est inordinatus appetitus cibi & potus: opponiturque abſtinentiæ, & committitur 5. modis. 1. Si edas ante tempus. 2. Si nimis exquifita 3. Si plus juſto. 4. Si voraciter. 5. Si nimis exquifitè præparata. *Laym. l. 3. f. 4. nu. 5.* Unde reſolves.

I. Gula ex genere ſuo eſt peccatum tantum veniale; quia nullus horum modorum repugnat præciſè charitati Dei, vel proximi.

II. Hinc probabile eſt, quod docet *Navar. Tol. &c.* & non repugnat *Laym.* ſecluſo ſcandalo & aliis, veniale tantum eſſe, uſque ad vomitum ſe cibo & potu implere: idq; etiã, ſi quis vomat, ut iterato poſſit bibere: quod tamen *V. Comedere, Sa, aliqui multi* putant mortale. *v. Balã. Eſcob. 8. 2. E. 2. c. 5.*

III. Vix dubium eſt, licere eſu aut potu, aliterve creare vomitum, ſi is ſalubris eſſe judicetur.

IV. Mortalis interim cenſetur crapula ex accidente & nimia inordinatione, in his caſibus, 1. Si quis gulæ cauſa violet jeiunia Eccleſiæ, 2. Si quis ex gula notabiliter ineptus fiat ad functiones, ad quas ſub mortali tenetur. 3. Si quis valdè graviter valetudini noceat, id avertens: ſecus ſi leviter tantum, ut v. g. ſi febricitans haustu

haustu aquæ morbum augeat. 4. Si contineantur
 fiant commestiones, & compotationes, ita ut
 venter pro Deo habeatur. 5. Si quis bibat ad per-
 fectam ebrietatē, de qua infra. 6. Si quis ex mo-
 ra gula vescatur carnibus, aut sanguine humano,
 tum quia id repugnat pietati defunctis debita;
 tum quia est contra instinctum naturæ abhor-
 rentis. Excusandum autem erit, si fiat causa me-
 dicinæ, aliave justa causa, v. g. extremæ famis in
 obsidione; in qua tamen sic vitam conservare
 non teneberis. *Sanch. 1. mor. cap. 18. Less. Laym. l.*
3. f. 4. Sa. Bon. Baldell. l. 3. c. 29. Sic etiam excu-
 sant quidam licitores illos, qui ut officium suum
 melius administrent, haustu sanguinis humani
 se animare dicuntur; præsertim cum sanguis
 secundum multos, animatus non fuerit. *v. Anti-*
citt.

V. Ex genere quoque suo venialia sunt, quæ
 filiæ Gulæ dicuntur; nimirum ex parte animæ,
 1. Hebetudo mentis, seu stupiditas nata ex crapu-
 la, v. g. ut non possit orare, &c. quæ fit mortalis,
 quando quis inordinatè bibendo, vel comedendo
 voluntariè, fit ineptus ad intelligenda vel præ-
 standa ea, quæ ad salutem illi sunt necessaria, vel
 ad quæ ex officio, aut aliàs sub gravi peccato
 tenetur. *Baldell. d. 29. l. 3. num. 15.*

2. Inepta lætitia, per quam intelligitur non
 quævis inordinata, quæ omne peccatum sequi-
 tur; sed quæ movet ad cantiones obscenas, ac-
 ctus turpes, saltus, vel choreas inhonestas, &c. fit
 quæ mortalis, quando est inductiva alterius ad
 con-

consensum, vel delectationem mortalem, vel ad eam ordinatur. *ibid*

3. Multiloquium.

4. Scurrilitas, quæ ab inepta lætitia, & multiloquio differt, quod illa sit in appetitu, istud in verbis, hæc in verbis, & gestibus, dicitque semper aliquam inhonestatem, licet (per se, & secluso scandalo) venialem: v.g. scurrilia dicere, vel canere, ventum emittere, &c. ex levitate ad risum excitandū: mortale tamen esset, si fieret causâ delectationis verecæ, *Baldell. l.c. Escob. t. 2. E 2. c. 4*

Ex parte corporis, Immunditia, Vomitus, & Seminis effusio. Quæ ultima, si voluntaria sit, mortale est, v. *Lay. lib. 3. f. 4. Less. lib. 3. cap. 3. Baldell. l. 3. cap. 29.*

ARTICULUS II.

Quid sit Ebrietas?

Resp. Malitia ebrietatis plenæ & perfectæ, in eo consistit, quod quis sine justa & gravi causâ, tantum ob voluptatem, aut ingluviem, sciens volens, privet se usu rationis; non simpliciter id quod fit in somno, modo naturali instituto ab authore naturæ, ad visum & imaginis Dei conservationem; sed violenter & modo innaturali, rationem perturbando, & Dei imaginem deturpando, in modum amentis bruti, ac simul insuper privando se proxima potestate utendi ratione, ad omnem subitam necessitatem. *Ita docens commun. Doct. Vnde resolves.*

I. Perfecta ebrietas, quâ prædicto modo ratio planè

planè sopitur, est ex genere suo mortale: quæ
censetur Deo injurium, eius imaginem sic de
turpare. *Est communis Doct.*

II. Non est peccatum, inebriare se ex præ
scripto Medicorum, si aliter sanitas recuperari
non possit. *Sylv. Cajet. Laym.*

III. Nec item est peccatum, si quis cogit
intento ense. *v. Less. l. 4. cap. 3. d. 4. num. 37. de
zor. Regin. Baldel.*

IV. Mortale est, alium inebriare velle, ut
provocare ad æquales haustus, cum intentione
inebriandi, aut advertentia securæ ebrietatis
in se aliove, *Less. l. c.*

V. Si justa causa est, ut v. g. si grande malum
non possit aliter impediri, nisi auctor inebrietur,
licet eum inducere ad ebrietatem, quæ saltem
ipsi non sit voluntaria, ut scilicet præter inten
tionem, ideoque inculpabiliter inebrietur; v. g.
vinum fortissimum, aut medicatū propinando,
cuius vi ignorata decipiatur. Unde sic possunt
inebriare eos, qui alioqui essent prodituri ur
bem, vel te abducturi, *Less. l. c. & Sanchez. l. 2. de
mat. d. 11.* An vero hoc casu liceat inducere ad
ebrietatem ipsi voluntariam, dubium est. *Less. l. c.
4. cap. 3. dub. 4. num. 32.* affirmat, quia inquit, licet
et suadere & inducere ad minus malum, ut im
pediatur majus, *Laym. l. 3. f. 4. num. 6.* rectius ne
gat: quia nullo casu licet inducere ad peccatum.

VI. Si quis non prævidit periculum ebrieta
tis, & sic vino captus est, aut in auram exten
sivo turbatus est, nec hoc prævidit, vacat culpa.
Unde multi excusantur, qui prudenter sæpe ju
dicant.

dicant, adhuc se haustulum facere posse sine noxa; desinent tamen prudenter id judicare, si contrariam de se experientiam habeant.

VII. Si quis post potum discernere adhuc possit inter bonum & malum, licet nonnihil phantasia turbata sit, aut sequatur vomitus, lingua titubet, pedes vacillent, oculi cernant duplicia, vel domus gyrari videatur, nondum plena est ebrietas; ideoque tantum peccatum veniale, quamvis ex gravioribus, si deliberatè sit commissum, v. *Laym. loc. cit.*

VIII. Plena ebrietas notatur ex his signis, quæ dat, *Less. dub. 2. num. 30. & Regim. 1.* Si quis non meminerit dictorum, factorum, quomodo vel quando domum deductus. 2. Si commisit ea, quæ nunquam aliàs sana mente solet, v. g. si præter morem turpia sit locutus, turbârit domum, uxorem verberaverit, &c.

IX. Mala in ebrietate commissa, si prævisa non sunt, aut sit adhibita cautio, culpâ vacant.

DUBIUM VI.

Quid sit ira?

Resp. Est inordinatus appetitus vindictæ. Quæ inordinatio, secundum *D. Thom.* dupliciter fieri potest. 1. Ex parte modi irascendi, ut v. g. si nimium interius exardescas, vel exterius per signa nimis patefacias. 2. Ex parte objecti, ut si vindictam appetas plane injustam ob causam; vel si iusto maiorem, v. g. optando inimico mortem, quam non est meritus; vel exequendam propria

pria autoritate; vel denique licet vindicta iudicetur, non tamen eam appetas ut iustam, sed ut iustitiam animi tui malevoli. *Vnde resolues.*

I. Si ordinatè appetatur vindicta, non est peccatum iræ: ut cum superiores irascuntur culpa subditorum, eosque puniunt, seu vindicant.

II. Ira inordinata; primo modo ante dicta, est ex genere suo veniale, potest tamen fieri mortale ex accidente, ut si addatur blasphemia, maledictio, scandalum.

III. Ira inordinata secundo modo, est ex genere suo mortale: quia est directe contra charitatem. *Bald. l. 3. d. 21.*

IV. De filialibus iræ, quæ partim sunt ex corde, ut Indignatio, & Tumor mentis; partim in ore, ut Clamor, Blasphemia, Contumelia, Maledictio; partim in opere, ut rixæ, pugnæ, seditiones, vulnera, diversimodè loquendum est, secundum regulam suprâ datam. Nam 1. Indignatio, quæ est inordinatus affectus ex eo, quod quis reputet se indignè à tali tractari, communiter est veniale: imò si ex iusto rationis iudicio procedat, nullum est. Posset tamen esse mortale, si cresceret usque ad deliberatum odium, & contemptum personæ gravem. 2. Tumor mentis, quo quis morose excogitat diversas vias vindictæ, iisque cogitationibus animum tumefacit, quale peccatum sit, iudicandum est ex qualitate vindictæ, quo excogitur, *Tol. l. 8. c. 18.* 3. Clamor, cum iratus extollit vocem, multum inordinatè & confusè effundens, est veniale

com-

communiter, nisi aliud addatur. 4. Blasphemia est mortale, de qua supra. l. 3. c. 2. cap. 1. 5. Contumelia, quâ quis proximo malum aliquod objicit, cum intentione illum inhonorandi, est ex genere suo mortale.

Dixi, *animo inhonorandi*: quia animo corrigendi, humiliandi, aliave ratione, potest superior verbum aliquod aliâ contumeliosum objicere: quomodo Christus vocavit Apostolos stultos; & Apostolus Galatas in sensatos. In quo tamen peccari potest, si modus debite correctionis excedatur: vel subditus gravius dehonoretur, quâ per delictum meruit, v. *Baldel. d. 34. n. 16.* Item ut docet *Cajet.* potest contumelia esse venialis tantum, si sit parva tantum; vel si sit tantum materialis, sine intentione dehonorendi; modo non sequatur læsio notabilis honoris proximi. Et sic excusantur, saltem à mortali, multi parentes: dum filios vocant ainos, &c. item mulieres, pueri, & infimæ sortis homines, conviciis se onerantes: quia cum fides iis non habeatur, non læditur graviter honor, v. *Bonac. l. 3. q. 2. p. 5.* Denique si joci causa, & per convenientem recreationem, leves defectus objiciantur, urbanitas est, secundum *D. Thom. 2. 2. q. 72. a. 2.* dummodo alter non contristetur; nec ad iram moveatur.

Contumelia etiam fit facto, tum indirectè, ut si imaginem, vel literas alterius conculces, comburas; tum directè, ut si virum honestum fuisse cedas, ad januam ejus cornua, &c. apponas, vel representes aliquid, quod honorem alterius lædat. Huc spectat *sublannatio*, *illusio* & *derisio*,

quando

quando fit signis, ut naso rugato, labiis extensis
&c. intendendo proximi confusionem: quæ sit
gravis, vel saltem proximus eâ graviter contu-
mescitur, mortalia sunt, *Bonac. Mol. Baldel. l. 3. de
Ecc. ex S. Thom.* Circa quæ Nota: Quod qui pro
contumeliam læsit alterius honorem, teneatur
hunc restituere, etiam si fama non sit læsa. Hoc
autem fieri potest, vel per honorificam, & am-
icam salutationem, vel invitationem ad mensam
vel petitionem veniæ: (etiam subinde flexis ge-
nibus, & coram testibus) prout læsio fuit gravi-
v. *Card. de Lugo d. 15. num. 53* Adde, quod con-
tumeliæ mortalis qualitatem in confessione ex-
plicare, non sit necessarium, ut contra *Fill. de
docet Azor, Sa, Mol, Card. de Lugo d. 16. de peccatis
numer. 269.*

VI. Maledictio, quâ quis optat, vel imprecatur
alteri malum, sub ratione mali, est ex genere
suo mortale.

VII. Rixæ, si modum non excedant, uti & les-
viculæ pugnæ, veniales sunt, secus, si progredian-
tur ad seditiones, vulnera, cædes. Suntque hæc
communiter peccata ex parte incipientis rixam
alter enim potest se defendere cum moderamine
inculpatæ tutelæ.

DUBIUM VII.

Quid sit Acedia?

Resp. Acedia sive animi tædium, potest
D. Tho. 2. 2. q. 35. a. 2. dupliciter usurpari. 1. Ge-
neraliter, pro omni animi remissione in exerci-
tio virtutum, eo quod labor aliquis sit adjunctus
2. Par-

2. Particulariter, pro tristitia & tædio de divina amicitia, eo quod per virtutum exercitia laboriosa servari debeat, & sic amicitiam illam non curet. *Vnde resolvuntur.*

I. Acedia accepta primo modo, tum demum est peccatum mortale cum ideo committitur opus vitium sub mortali.

II. Acedia accepta secundo modo, ex se est mortale: quia repugnat charitati Dei,

Ex quo de filiabus Acediæ quoque facillè judicari potest, quæ sunt sequentes.

I. Malicia, quâ quis odio habet bona spiritualia, & vellet ea non esse: aut quâ ipsum poenitet benefecisse, vel implevisse id, quod tenebatur: aut quâ contemnit Dei beneficium, v.g. desiderando se non fuisse natum, aut agnovisse Christum, &c. Est autem ex genere suo mortale.

II. Pusillanimitas, & desperatio de salute, quæ mortale quoque est.

III. Rancor, quo in sunt fastidio, qui ad spiritualia inducunt.

IV. Torpor, cum bona fiunt, non cum debito fervore.

V. Evagatio mentis, quâ quis in exercitio spiritualium evagatur circa illicita: sive per cogitationem, & dicitur curiositas: sive per locutionem, & dicitur verbositas: sive per inquietudinem, & dicitur inquietudo: quæ communiter sunt venialia, v. D. Thom. q. 35. Laym. l. 2. c. 3. c. 9. Tol. 18.

Culpabilis autem evagatio, mortalis erit, quando notabilis est, & attentio requiritur ad implen-

Z

implen-

implendum præceptum obligans sub mortali, v. g. in recitandis horis canonicis, celebranda, & audienda Missa. *Regm. Palaus de char. t. 5. d. p. 3. Trul. l. 1. c. 6. d. 1. contra Tambur. de exp. sacrif. l. 2. c. 3. ubi docet, distractum esse voluntariè, & per notabile tempus inter sacrificandum extra Canonem, esse tantum veniale, licet constet, sub Canone, præsertim circa consecrationem esse mortale, propter gravem irreverentiam, & periculum erroris.*

Dixi, *ad implendum præceptum*, nam in oratione vel non præcepta, vel sub obligatione tantum veniali, est peccatum veniale tantum. *S. Thom. Navar. Suar. Less. l. 2. cap. 37. d. 11. in nullum, si non tam intendat orare, quam verba precum recitando, pio exercitio se occupare, quia non formaliter, sed materialiter tantum orat; v. g. cum quis manibus laborans, plannos, aliaque preces recitat, aut cantat, non animo orandi, sed cavendi cogitationes*

vanas, vel recreandi se, Sanch. conf.

p. 2. l. 7. c. 2. d. 31. Tr. l. 1. c. 7.

d. 10. v. supra l.

4. c. 2. d. 2.

oo)oo

LIBER